Suuri valiokunta

Sunnuntai 12.7.2015 klo 16.25—17.50

Läsnä
puheenjohtaja Anne-Mari Virolainen kok
varapuheenjohtaja Anne Louhelainen ps
2. varapuheenjohtaja Tytti Tuppurainen sd
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Simon Elo ps
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Elina Lepomäki kok (1, 2) (3 osittain)
jäsen Jari Leppä kesk
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Mika Niikko ps
jäsen Jaana Pelkonen kok (1, 2) (3 osittain)
jäsen Mikko Savola kesk
varajäsen Pekka Haavisto vihr
varajäsen Ari Jalonen ps
varajäsen Riitta Myller sd
varajäsen Outi Mäkelä kok
varajäsen Ilmari Nurminen sd
varajäsen Arto Pirttilahti kesk
varajäsen Sari Raassina kok
Ahvenanmaan vaalipiirin edustaja Mats Löfström r

Sihteeri
valiokuntaneuvos Anna Sorto, joka laati pöytäkirjan

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 26 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Euromaiden valtion- ja hallitusten päämiesten kokous 12.7.2015
Eurooppa-neuvoston ja EUn neuvostojen kokoukset EUN 42/2015 vp

Valmistelu

Valiokunnassa oli kuultavana:
- pääministeri Juha Sipilä

avustajinaan:
valtiosihteeri Paula Lehtomäki
valtioneuvoston kanslia
valtiosihteeri Martti Hetemäki
valtiovarainministeriö

Todettiin, että eduskuntaan on saapunut 12.7.2015 pidettävä Eurohuippukokousta koskeva valtioneuvoston valmistelumuistio.

Pääministeri Sipilä esitteli asian. Puheenvuoron käyttivät ed. Tuppurainen, Elo, Niikko, Essayah, Haavisto, Harakka, Biaudet, Karimäki, Arhinmäki ja Jalonen. Pääministeri Sipilä ja valtiosihteerit Lehtomäki ja Hetemäki vastasivat puheenvuoroihin.

Valiokunta totesi perustuslain 50 §:n 3 momentin nojalla, että asian käsittelyyn osallistuvien valiokunnan jäsenten on noudatettava vaiteliaisuutta valiokunnalle toimitetusta Eurohuippukokousta koskevasta valmistelumuistiosta, siinä olevista Suomen kannoista ja valiokunnassa käydystä keskustelusta Suomen neuvottelutavoitteiden turvaamiseksi.

Keskustelun aikana puheenjohtaja Virolainen teki seuraavan pohjaesityksen eduskunnan kannaksi: valiokunta yhtyy valtioneuvoston toimintalinjaan.

Ed. Karimäki teki ed. Biaudetin kannattamana esityksen, että suuri valiokunta hyväksyisi seuraavan eduskunnan kannan: "Suomen neuvottelijoiden tavoitteena tulee olla euroalueen vakauden, yhtenäisyyden ja tulevaisuuden turvaaminen. Kreikka on esittänyt uuden tukilainaohjelmapyynnön Euroopan vakausmekanismin, EVM:n, kautta, asiantuntijat ovat antaneet arvion Kreikan uudistusehdotuksista ja kreikkalaiset ovat kansanäänestyksessä indikoineet toivovansa muutosta.

Instituutioiden (IMF, EKP, EU:n komissio) arvio mahdollisuuksista aloittaa neuvottelut Kreikan lainaohjelmasta esitettiin valiokunnalle. Saadun selvityksen mukaan hallituksen kanta on instituutioiden suosituksen vastainen. Valiokuna katsoo, että instituutioiden arvioon olisi pitänyt luottaa.

Kreikan kärjistyvä humanitaarinen kriisi on torjuttava, ihmisten on saatava elämisen perusedellytykset koko EU:ssa. Se on eurooppalaisuuden ja yhteisten arvojen ytimessä. Siihen nojaa koko Euroopan unionin oikeutus.

Suomen kokonaisvastuiden ei tarvitse lisääntyä Kreikan nykyisessä kriisissä, sillä EVM:ssä on vielä toistaiseksi riittävästi pääomaa kattamaan Kreikan tarvitsema kolmas lainaohjelma. Pitkällä aikajänteellä ei kuitenkaan pidä olla kynnyskysymys, etteikö kriisinratkaisumekanismin kapasiteettia voisi kasvattaa, mikäli euroalueen vakauden turvaaminen sitä edellyttäisi. Euroalueen vakauden turvaamiseksi rakennetut kriisinratkaisumekanismit ovat osoittaneet toimivuutensa, sillä esimerkiksi Portugali ja Kypros ovat saaneet apuohjelmien turvin taloutensa vakaammalle pohjalle.

Viimeiset viisi vuotta Kreikan kriisiä on hoidettu niin, että pankit pelastettiin. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan 75% hyödystä EU:n ja muiden velkojien alkuperäisestä operaatiosta meni kansainvälisille pankeille. Eniten hyötyjiä oli Saksasta. Normaalissa markkinataloudessa pankit ja sijoittajat olisivat kantaneet riskit. Kreikan leikkaukset ovat olleet kovia, ja valtaosan niistä ovat kantaneet jo valmiiksi pienituloiset ihmiset ja työttömäksi joutuneet. Tämä ei poista sitä tosiasiaa, että Kreikassa on välittömästi pantava toimeen rakenteellisia uudistuksia, jotka laajentavat veropohjaa sekä kitkevät harmaata taloutta, veronkiertoa ja korruptiota. Myös esimerkiksi Kreikan eläkejärjestelmäreformia on jatkettava siten, ettei eläkeiän nosto kosketa vain nyt nuorta sukupolvea. Kreikan hallituksella tulee silti olla mahdollisuus vaikuttaa siihen, minkälaiset reformit takaavat parhaiten kasvun edellytyksiä.

Iso osa Kreikan valtion talouden ongelmista ja iso osa velkamäärästä on peräisin kotoperäisistä ongelmista. Mutta merkittävä osa on kuitenkin peräisin finanssikriisin eurooppalaisten pankkien pelastusoperaatiosta. Tämä on muistettava, kun kohtuullisen kompromissin ehtoja pohditaan.

Kreikan hallitsematon ero eurosta loisi pitkään jatkuvan epävakauden, joka pahimmassa tapauksessa uhkaa laajeta koko Euroopan laajuiseksi kriisiksi. Tavoitteena on pitää kaikki nykyiset euroalueen maat yhteisessä valuutassa. Mahdollisen Kreikan eurosta eroamisen jälkeen Kreikka ei todennäköisesti velkojaan maksaisi. Samalla riski siihen, että Suomi menettäisi kaikki nykyiset saatavansa, on suuri.

Kriisimaiden tukiohjelmia tai laina-aikojen ehtoja voidaan järjestellä sillä edellytyksellä, että kriisimaat toteuttavat taloutta tervehdyttäviä uudistuksia ja mikäli toimenpiteet nähdään koko euroalueen ja Suomen talouden kannalta turvallisimpana vaihtoehtona. Kriisimaiden tukiohjelmat toteutetaan niin, että ne tukevat työllisyyttä ja kasvua. Lähtökohtana on, että tukimekanismien kautta myönnetyt lainat maksetaan takaisin.

Kreikan hallitukselle on annettava tilaa valita talouspoliittiset keinonsa kriisistä nousemiseen joustavammin, mutta samalla siltä on vaadittava aitoa sitoutumista riittäviin rakenneuudistuksiin. Syriza on asetettava vastuuseen uskottavasta taloudenpidosta. Samalla EU:n ja Suomen on oltava valmiita välittömiin humanitäärisiin aputoimiin, jos koko Kreikan ta-

lousjärjestelmä ja ihmisten peruselintarvikkeiden ja lääkkeiden saanti uhkaa lähipäivinä romahtaa.

Valiokunta edellyttää, että neuvotteluissa haetaan kompromissiratkaisua Suomen ja Euroopan etujen turvaamiseksi, joka parhaalla mahdollisella tavalla turvaa saatavamme sekä euroalueen rahaliiton vakauden ja on kohtuullinen Kreikalle mahdollistaen maalle tulevaisuuden kasvun näkymät osana yhteistä rahaliittoa. Tältä pohjalta Suomi voi hyväksyä, että Kreikan kanssa pyritään neuvottelutulokseen EVM ohjelmasta.".

Ed. Karimäen esitys hylättiin äänin 13—4, 5 tyhjää.

Ed. Arhinmäki teki seuraavan esityksen eduskunnan kannaksi: "Suomi on valmis sellaiseen ratkaisuun, joka mahdollistaa Kreikan talouden kääntymisen nousuun ja työttömyyden alentamisen sekä estää humanitäärisen kriisin pahentumisen ja on valmis tekemään periaatepäätöksen EVM-ohjelmaneuvottelujen aloittamiseksi. Myös ns. instituutioiden (komissio, EKP, IMF) mukaan Kreikan ehdotus luo pohjan neuvotteluille uudesta EVM-ohjelmasta. Tavoitteena pitää olla, että Kreikka pystyy maksamaan tulevaisuudessa lainojaan takaisin. Kreikan velkakestävyyden turvaaminen tulevaisuudessa voi edellyttää lainojen uudelleenjärjestelyjä. Neuvotteluissa pitää edellyttää, että Kreikka tekee mittavia rakenteellisia uudistuksia erityisesti korruption torjunnassa, veronkierron estämiseksi sekä veronkannon parantamiseksi. Lisäksi eläkejärjestelmään pitää tehdä rakenteellisia uudistuksia.". Esitys raukesi kannattamattomana.

Ed. Essayah teki seuraavan esityksen eduskunnan kannaksi: "Valiokunta katsoo, että Suomi ei tue päätöstä Kreikan EVM -rahoitustukiohjelmaneuvottelujen aloittamiseksi, sillä maan hallituksen toimenpiteet ERVV - lainaohjelman ehdoista irtaantumisessa ja rahoitustuen vastineeksi sovittujen toimien laiminlyönti heikensivät entisestään maan tilannetta ja osoittivat, että maan hallituksen halu ja kyky toteuttaa talousuudistuksia ja selvitä veloistaan on kyseenalainen. Jos Kreikkaa tässä tilanteessa edelleen lainoitetaan ja taustalla ovat spekulaatiot myös lainojen uudelleen järjestelystä, se ruokkii moraalikatoa koko euro- ja EU-alueella. Tällaisessa tilanteessa myös Suomen riskit kasvavat, mikä voi johtaa myös Suomen vastuiden kasvamiseen, mikäli EVM:n nykyinen kapasiteetti ei riitä kasvaneen lainanannon ja/tai tappioiden takia.

Sen sijaan Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n 17 mrd. euron lainaohjelma on edelleen voimassa, mutta sitä ei ole voitu jatkaa, koska Kreikka laiminlöi kesäkuussa erääntyneen 1,6 mrd. euron lyhennyksen. Euromaat maksoivat kuitenkin vuonna 2014 yhteensä noin 1,8 mrd. euroa Kreikalle kuuluvia SMP-tuottoja EVM:n hallinnassa olevalle tilille, joita ei kuitenkaan ole maksettu Kreikalle. Tällä rahalla voitaisiin vapauttaa IMF:n lainaohjelma ja välttää välitön rahoituskriisi, samoin muut kertyneet SMP/ANFA -tuottojen palautukset n. 7 mrd. euroa olisi käytettävissä akuutin kriisin hoitamiseen. Näin saataisiin samalla lisäaikaa tarkastella, onko Kreikan hallitus uudistuksissaan tälläkään kertaa tosissaan. Jatkoprosessissa voidaan tarkastella eri etenemisvaihtoehtoja.". Esitys raukesi kannattamattomana.

Ed. Tuppurainen teki ed. Myllerin kannattamana seuraavan esityksen eduskunnan kannaksi: "Suomen hallitus ei ole kyennyt hankkimaan riittävää tietoa ja luotettavia vaikutusarvioita Kreikan tilanteesta, joiden pohjalta kyettäisiin päätöksentekoon. Suomen on jatkettava neuvotteluja yhteisymmärryksen saavuttamiseksi euroryhmässä. Suomen on pidettävä kiinni vakuusjärjestelyn kautta neuvotelluista saatavista.".

Ed. Tuppuraisen esitys hylättiin äänin 13—8, 1 tyhjää.

Valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan SUVEK 34/2015 vp: Valiokunta yhtyy valtioneuvoston toimintalinjaan.

Valiokunta merkitsi selvityksen saaduksi.

4. Muut asiat

Käytiin keskustelua perustuslain 50 §:n 3 momentista ja valiokuntakäytänteistä. Puheenvuoron käyttivät puheenjohtaja Virolainen, 2. varapuheenjohtaja Tuppurainen sekä ed. Harakka, Niikko, Anttila, Myller, Essayah, Elo, Marin ja Arhinmäki.

5. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on: syysistuntokauden kokoussuunnitelman mukainen kokous on keskiviikkona 9.9.2015 klo. 13.00. Valiokunnan mahdollisista tätä ennen järjestettävistä kokouksista ilmoitetaan erikseen.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Anna Sorto